

הלבנות תרומות פרק יא

א. התרומה נתנת לאכילה ולשתיה ולסיכה שהסיכה כשתיה, שנאמר "במים בקרב; וכשמן, בעצמותיו" (תהילים קט, יח); והשתיה בכלל אכילה: לאכל דבר שדרכו לאכל, ולשתות דבר שדרכו לשתות, ולסוף דבר שדרכו לסוף. ולא יסוף יין וחמץ. אבל סך הוא את השמן הטהור; ומדליק את הטמא, וזה הוא הנקרא שמן שרפה בכל מקום.

ב. תמרים שלתרומה, מתר לחבץ אותן ולקבצן כעגול הדבלה; ואסור לעשות מהם שכר. וכן אין עושין תמרים דבש, ולא תפוחים יין, ולא פרות הסתיו חמץ; וכן שאר כל הפרות אין משנין אותן מבריתן בתרומה, חוץ מזיתים וענבים בלבד.

ג. עבר ועשה האכל משקה, הרי זה שותהו. וזר שאכל דבש תמרים, ויין תפוחים, וכיוצא בהן בשגגה אינו חייב לשלם; ואם אכל במזיד, מכין אותו מפת מרדות.

ד. אין נותנין דבלה וגרגרות לתוך המרס, מפני שהוא מאבדן; אבל נותנין את היין למרס. ואין מפטמין את השמן, מפני שהוא מוציא מכלל מאכלות ועושהו שמן משחה; אבל מערבין יין ושמן ודבש ופלפלין וכיוצא באלו, לאכלן. אין מבשלין יין שלתרומה, מפני שהוא ממעיטו.

ה. אין כובשין בצלים שלתרומה בחמץ שלתרומה, מפני שמפסיד החמץ. אין מערבין תבואה בקטנית; וכל דבר שיתפרש זה מזה כשכוברין אותו, מערבין. ומשחרבה יהודה, התחילו לערב תבואה בתבואה וקטנית בקטנית; אבל לא תבואה בקטנית.

ו. כדרך שמרקדין את הקמח בחלין, כך נוהג הכוהן בתרומה מרקד לאכל, ומשליך את המרסן. הרי שרצה לעשות סלת מנפה בנפיות הרבה, עד שמוציא קב או קבים מן הסאה לא ישליך את השאר, מפני שהוא ראוי לאכילה; אלא יניחו במקום מצנע.

ז. שמן שלתרומה, אין חוסמין בו תנור וכירים. ואין סכין בו מנעל וסנדל; ולא יסוף רגלו, והיא בתוך מנעל וסנדל, אבל סך את רגלו, ולובש המנעל או הסנדל. וסך כל גופו, ומתעגל על גבי קטבוליה חדשה. ואף על פי שהן נסוכין, אינו חושש; אבל לא יתן שמן על גבי טבלה שלשיש להתעגל עליה, מפני שהוא מאבדו.

ח. כל האוכל תרומה, אפלו פרות צריך נטילת ידים אף על פי שהיו ידיו טהורות, כמו שיתבאר במקומו. ואינה נאכלת עם הזר על השלחן גזרה, שמא יאכל ממנה. ותרומת חוצה לארץ נאכלת עם הזר על השלחן, ואינה צריכה נטילת ידים כחלין. ואין סכין שמן תרומה בידים מסאבות; נפל על גבי בשרו, מפשפשו בידים מסאבות. אבל סכין את הקטן בשמן תרומה בתוך שבעה, שהנולד כל שבעה אינו חשוב ערל.

ט. סך הוא הכוהן עצמו בשמן, ומביא בן בתו ישראל ומעגילו על גביו; ואם סך עצמו בשמן ונכנס למרחץ מתר הזר למשותו במרחץ, אף על פי שהוא נסוף ממנו. כוהנת שחפפה ראשה בתלתן שלתרומה, אין הישראלית מתרת לחף אחריה; אבל

מַעֲגָגָה שְׁעָרָה בְּשַׁעְרָה. וּמִפְּנֵי מֵה הִתְרוּ הַכּוֹהֲנִים לַחֹף שְׁעָרָן
בְּתִלְתָּן שְׁלִתְרוּמָה, מִפְּנֵי שְׁאִינוּ רְאוּי לְמֹאכַל אָדָם.

י. עֲקָצֵי תַּאֲנִים וּגְרָגְרוֹת, וְעֲקָצֵי הַכְּלִיסִים וְהַחֲרוּבִין, וּמִצֵּי
אַבְטִיחַ, וְקִלְפֵי אַבְטִיחַ, וְקִלְפֵי אֶתְרוֹג, וְקִלְפֵי מִלֶּפֶפּוֹן אֵף עַל
פִּי שְׁאִין בֶּהֶן אֶכֶל, וְקִנוּבַת יֶרֶק שְׁמִשְׁלִיכִין בַּעֲלֵי בָתִּים הָרִי
אֵלוֹ אֲסוּרִים לְזָרִים; אֲבָל קִנוּבַת יֶרֶק שְׁמִקְנָבִים הַגִּנְנִין, מִתֵּרַת
לְזָרִים.

יא. קִלְפֵי פּוֹלִין וְשִׁמְשָׁמִין אִם יֵשׁ בֶּהֶן אֶכֶל, אֲסוּרִין; אִין בֶּהֶן
אֶכֶל, מִתֵּרִין. גִּרְעָנֵי אֶתְרוֹג, מִתֵּרִים; גִּרְעָנֵי זֵיתִים וְתַמְרִים
וְחֲרוּבִין אֵף עַל פִּי שְׁלֹא כִנְסָן הַכּוֹהֵן, הָרִי אֵלוֹ אֲסוּרִין לְזָרִים.
וְשָׂאֵר הַגִּרְעָנִין בְּזִמָּן שְׁכַנְסָן וְיֵשׁ בֶּהֶן לַחֲלוּחִית לְמִצֵּץ אוֹתָן,
אֲסוּרוֹת לְזָר; וְאִם הִשְׁלִיכָן, מִתֵּרוֹת.

יב. הַסִּבִּין שְׁלַחֲטִין חֲדָשׁוֹת אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְאוּי לְמֹאכַל
אָדָם; וְשְׁלַחֲטִין יִשְׁנוֹת, מִתֵּר. וְעַד מָתִי נִקְרְאוּ חֲדָשׁוֹת, כָּל זִמָּן
שֶׁבָנִי אָדָם רְגִילִין לַחֲבֹט בֵּין הַגִּרְנוֹת. הַנְּצוּלוֹת וְהַרְקָבָנוֹת
שְׁלִתְרוּמָה, אֲסוּרוֹת; וְאִם הֶעֱלוּ אֶבֶק, מִתֵּרוֹת.

יג. שְׁמֵרִים שְׁלִתְרוּמָה שֶׁנָּתַן עֲלֵיהֶם מִים הָרֵאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי, אֲסוּר
לְזָרִים; וְהַשְּׁלִישִׁי, מִתֵּר. וְאִם לֹא נָתַן מִים, אֲלֹא מִסְּנֵן הֵיִין מֵעַל
הַשְּׁמֵרִים בְּלֶבֶד אֵף הַשְּׁלִישִׁי אֲסוּר לְזָרִים.

יד. מְגוּרָה שֶׁפָּנָה מִמֶּנָּה חֲטִי תְרוּמָה אִין מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ לִהְיוֹת
יוֹשֵׁב וּמִלְקֵט אַחַת אַחַת, וְאַחֵר כֹּךְ יִתֵּן לְתוֹכָהּ חֲלִין; אֲלֹא מְכַבֵּד
כְּדָרְכוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲלִין. וְכֵן חֲבִית שְׁלִשְׁמָן שֶׁנִּשְׁפָּכָה אִין
מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמִטְפָּח, אֲלֹא נוֹהֵג בָּהּ כְּדָרְךְ שֶׁהוּא
נוֹהֵג בַּחֲלִין.

טו. הַמַּעֲרָה כֹּד שְׁלִשְׁמָן תְּרוּמָה הָרִי זֶה מַעֲרָה עַד שְׁיִפְסֹק
הָעֲמוּד, וְיִתְחִיל הַשְּׁמָן לְנֹטֵף מֵעַט מֵעַט, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁטַפוּ שְׁלוֹשׁ
טָפִים זֶה אַחֵר זֶה, דִּיּוֹ: וּמִתֵּר לָתֵן לְתוֹךְ הַכֹּד שְׁמָן חֲלִין. הָרִי
שְׁלֹא נָתַן, אֲלֹא הִנִּיחַ הַכֹּד עַד שֶׁמִּצַּת אוֹתָהּ הִתְמַצִּית תְּרוּמָה.

טז. מִמֶּלֶא הַכּוֹהֵן נָר שְׁמָן שְׂרָפָה, וְנוֹתְנוֹ לְיִשְׂרָאֵל לַעֲלוֹת בּוֹ
לְעֹלִיָּה, וּלְהַכְנִס לַחֲדָר לַעֲשׂוֹת צִרְפֵי הַכּוֹהֵן, אֲבָל לֹא צִרְפֵי
יִשְׂרָאֵל; וְאִם הָיָה שְׂתָף עִמּוֹ, מִתֵּר. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אוֹרַח אֶצֶל
כּוֹהֵן, וְהִדְלִיק לוֹ שְׁמָן שְׂרָפָה, וְעַמֵּד הַכּוֹהֵן וְהִלֵּךְ לוֹ אִינוּ חֵיב
לְכַבּוֹת אֶת הַנֵּר, עַד שִׁיתְּכַבֶּה מֵאֻלּוֹ. וְטוֹבֵל הַיִּשְׂרָאֵלִי פְתִילָה
בְּנֵר הַכּוֹהֵן, וּמִדְּלִיקָה לִילָךְ בָּהּ.

יז. בִּקְרוּ שְׁלִכּוֹהֵן שֶׁהָיָה עוֹמֵד אֶצֶל בִּקְרוּ שְׁלִישְׂרָאֵל, וְכִלּוֹ
שְׁלִכּוֹהֵן שֶׁהָיָה נֶאֱרָג אֶצֶל כִּלּוֹ שְׁלִישְׂרָאֵל הָרִי זֶה מִדְּלִיק עֲלֵיהֶן
שְׁמָן שְׂרָפָה, שְׁלֹא בְרָשׁוֹת הַכּוֹהֵן. וְכֵן מִדְּלִיקִין שְׁמָן שְׂרָפָה
בְּבִתֵּי כְּנָסִיּוֹת, וּבְבִתֵּי מִדְּרָשׁוֹת, וּבְמִבּוֹאוֹת הָאֶפְלִים, שְׁלֹא
בְרָשׁוֹת כּוֹהֵן. וּמִי שְׁאִין לוֹ שְׁמָן חֲלִין לַהֲדִלִיק נֵר חֲנֻכָּה מִדְּלִיק
שְׁמָן שְׂרָפָה, שְׁלֹא בְרָשׁוֹת כּוֹהֵן.

יח. מִדְּלִיקִין שְׁמָן שְׂרָפָה עַל גְּבִי הַחֲלִין, בְּרָשׁוֹת כּוֹהֵן. בֵּת
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵאת לְכוֹהֵן, וְהִיא לְמוֹדָה לְבוֹא אֶצֶל אֲבִיהָ מִדְּלִיק
בְּרָשׁוֹתָהּ.

יט. מִתֵּר לְכוֹהֵן לַהֲדִלִיק שְׁמָן שְׂרָפָה אֶפְלוֹ בְּבֵית הָאֶבֶל, אוֹ
בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה שִׁישׁ שֵׁם עֲרֻבּוֹב; וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יִסְתַּפְקוּ

מִמֶּנּוּ בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה, מִפְּנֵי נִקְיוֹן כְּלִיָּהֶם אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, וּבְבֵית
הָאֵבֶל, מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם פְּנָאֵי מִפְּנֵי הָאֵבֶל.

ב. הַזֹּרֵעַ אֶת הַתְּרוּמָה בְּשׁוּגַג יֶפֶךְ, וּבְמִזִּיד יִקֵּים; וְאִם הִבִּיֵּא
שְׁלִישׁ בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין בְּשׁוּגַג, יִקֵּים. וְאִם הָיָה פֶּשֶׁתָּן אֶפְלוּ הִבִּיֵּא
שְׁלִישׁ, וְאֶפְלוּ בְּמִזִּיד יֶפֶךְ: קָנַס קָנְסוּ בּוֹ, שְׁלֹא יִזְרַע וַיִּתְּכּוֹן
לַהֲנוֹת בַּעֲצָיו.

בא. גְּדוּלֵי תְּרוּמָה הָרִי הֵן כַּחֲלִין לְכָל דָּבָר, אֲלֹא שְׂאִסוּרִים
לְזָרִים: גָּזְרוּ חֲכָמִים עָלֵיהֶן שִׁיְהִיו אֲסוּרִין לְזָרִים כַּתְּרוּמָה,
מִשּׁוּם תְּרוּמָה טְמֵאָה שְׂבִיד הַכּוֹהֵן שְׁלֹא יִשְׁהָה אוֹתָהּ אֶצְלוֹ כְּדִי
שִׁיזְרַעְנָה וְתֵצֵא לְחֵלִין, וְנִמְצָא בָּא בָּהּ לִידֵי תַקְלָה. לְפִיכֶךְ מִתֵּר
לְאָכַל הַגְּדוּלִין בְּיָדִים טְמֵאוֹת, וּמִתְרִין לְטָבוֹל יוֹם כַּחֲלִין.

בב. גְּדוּלֵי גְּדוּלִין חֲלִין לְכָל דָּבָר, וְאֶפְלוּ דָּבָר שְׂאִין זֶרַעוּ כּוֹלָה:
אִם רַבּוּ הַגְּדוּלִין עַל הָעֵיקָר בְּגְדוּלֵי הַגְּדוּלִין הָרִי הַגְּדוּלִין
הַשְּׁנָיִים מַעְלִין אֶת הָעֵיקָר, אִף עַל פִּי שְׂאִין זֶרַעוּ כּוֹלָה; וַיְהִיָּה
הַכֹּל מִתֵּר לְזָרִים.

בג. וְכֵן תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, וְהַמְדָּמַע, וְתוֹסַפֶּת תְּרוּמָה, וְזֶרַעוּנִי
גִּנָּה שְׂאִינָם נֶאֱכָלִים כְּגֹוֶן זֶרַע לֶפֶת וְצִנּוֹן, אִף עַל פִּי שְׂאוֹתוֹ
לֶפֶת וְצִנּוֹן תְּרוּמָה גְּדוּלִיָּהֶן מִתְרִין, וְהָרִי הֵן חֲלִין לְכָל דָּבָר; וְכֵן
הַזֹּרֵעַ פֶּשֶׁתָּן שְׁלֵתְרוּמָה, הַגְּדוּלִין מִתְרִין לְזָרִים.

כד. הַזֹּרֵעַ תְּרוּמָה טְמֵאָה אִף עַל פִּי שֶׁהַגְּדוּלִים טְהוּרִין, הָרִי
הֵן אֲסוּרִין בְּאֲכִילָה: הוּאִיל וְהַתְּרוּמָה שֶׁנִּזְרָעָה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה
הִיתָה, כִּכֹּר נִדְחוּ. חֲתַךְ אֶת הָעֵלִין שְׁצִמְחוּ, וַיִּצְאוּ עֲלִין שְׁנֵי
וַחֲתַכְן הָרִי הָאֵכֶל שְׂיֵצֵא אַחֵר כֶּךָ מִתֵּר בְּאֲכִילָה.

כה. שְׁתֵּלִים חֲלִין שְׁנִטְמָאוּ, וְאַחֵר שְׁנִטְמָאוּ זֶרַעַן וַעֲשִׂין תְּרוּמָה
הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין: שְׁהָרִי טְהוּרֵי בִזְרִיעָה, וְלֹא נִטְמָאוּ כְּשֶׁהֵן
תְּרוּמָה כְּדִי שִׁיְהִיו אֲסוּרִין.

כו. שְׁבֻלַת שְׁזֶרַעָה בְּתוֹךְ הַכְּרִי, וּמִרַח הַכְּרִי כֹלוֹ הָרִי אוֹתָהּ
הַשְּׁבֻלַת טָבֵל, הוּאִיל וְנִמְרָחָה בְּתוֹךְ הַכְּרִי. שְׁתֵּלָה וְאַחֵר כֶּךָ קָרָא
עָלֶיהָ שֵׁם, וַעֲשִׂיהָ תְּרוּמָה הָרִי זֶה סִפֵּק תְּרוּמָה, הוּאִיל וְזֶרַעָה,
שְׂמָא פָּרַח הַטָּבֵל מִמֶּנָּה, וְנַעֲשֶׂת כַּפְּרוֹת שְׁעֵדִין לֹא נִגְמְרוּ; אֲבָל
אִם עָשָׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה קֹדֶם שִׁיזְרַעְנָה, הָרִי זֶה תְּרוּמָה.

כז. לְפִיכֶךְ אִם תֵּלַשׁ מִמֶּנָּה, וְאֲכַל בְּמִזִּיד חֵיב מִיתָה; בְּשׁוּגַג,
מִשְׁלֵם אֶת הַחֲמֵשׁ. וְאִם גָּחַן, וְאֲכַל בְּפִיו מִן הָאָרֶץ בְּטָלָה דַּעְתּוֹ
אֶצֶל כָּל אָדָם, שְׂאִין דֶּרֶךְ אֲכִילַת בְּנֵי אָדָם בְּכֶךְ: לְפִיכֶךְ פְּטוּר
מִן הַמִּיתָה; וּמִן הַחֲמֵשׁ, אִם הָיָה שׁוּגַג.

כח. שָׂדֶה שֶׁלְּגְּדוּלֵי תְּרוּמָה חִיבַת בְּלָקֻט שְׂכָחָה וּפָאָה, וְחִיבַת
בַּתְּרוּמָה וּבְמַעֲשָׂרוֹת וּבְמַעֲשֵׁר עָנִי: וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי כוֹהֲנִים
נוֹטְלִים מִמֶּנָּה מִתְּנוֹת אֵלּוּ עֲנִי כוֹהֲנִים אוֹכְלִין אֶת שְׁלָהֶם, וְעֲנִי
יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלָהֶם לְכוֹהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה, וְהַדָּמִים
שְׁלַעֲנִיִּים; וְכֵן בֶּן לְוִי מוֹכֵר הַמַּעֲשֵׁר שָׁלוּ לְכוֹהֲנִים.

כט. הַחוּבֵט גְּדוּלִין אֵלּוּ מִשְׁבַּח. וְהִדָּשׁ בְּבִהְמָה כִּיצַד יַעֲשֶׂה:
תּוֹלָה קְפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי הַבִּהְמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָן מֵאוֹתוֹ הַמִּין;
נִמְצָא לֹא זֹמִם אֶת הַבִּהְמָה, וְלֹא מֵאֲכִיל אֶת הַתְּרוּמָה.